

УДК 338.24

Т.П.Подчасова, д.техн.н.,
Київський національний торговельно-економічний університет,
м. Київ
В.М.Назаренко,
Чернівецькій торговельно-економічний інститут КНТЕУ,
м. Чернівці

АНАЛІЗ ДІЯЛЬНОСТІ ВІРТУАЛЬНИХ ПІДПРИЄМСТВ

У статті розглянуто теоретичні та практичні аспекти аналізу економічної ефективності виконання в цілому проекту віртуальним підприємством. Зокрема, в роботі пропонується оцінювати ефективність виконання проекту віртуальним підприємством на основі методики оцінки ефективності інноваційного проекту.

В статье рассмотрены теоретические и практические аспекты анализа экономической эффективности выполнения в целом проекта виртуальным предприятием. В частности, в работе предлагается оценивать эффективность выполнения проекта виртуальным предприятием на основе методики оценки эффективности инновационного проекта.

The article deals with the theoretical and practical aspects of the analysis of economic performance in general Project virtual enterprise. In particular, the paper proposes to evaluate the effectiveness of the project virtual enterprise based methodology for assessing the effectiveness of an innovative project.

Ключові слова: оцінка ефективності, критерії ефективності, віртуальне підприємство, етапи процесу створення віртуального підприємства.

Оцінювання економічної ефективності проекту віртуального підприємства (ВП) – це головна передумова його створення та успішного функціонування. На сьогодні не існує простих, єдиних і додатних для всіх особливостей ВП методів оцінки економічної ефективності виконання проектів ВП. Відповідно, аналіз оцінки ефективності виконання проектів ВП потребує теоретичних та практичних розробок .

Аналіз останніх досліджень і публікацій показав, що питанням функціонування ВП присвячені праці вітчизняних (Л.А.Тімашової, В.А.Лещенко, С.К.Рамазанов, Т.А.Пальонної та ін.) та зарубіжних (W.Davidow, M.Malone, M.Castells та ін.) вчених. Активно впроваджуються віртуальні форми організаційної взаємодії в різних сферах людського життя (віртуалізація умов праці – off-shore програмування, медицина, освіта, авіа-, машино- та кораблебудування тощо), наприклад міжнародною ІТ-компанією «Квазар-Мікро», компанією «AeroTech Service Group», корпорацією «Найк» та ін., і їхній успіх очевидний. Однак малодослідженими залишаються питання оцінки економічної ефективності проектів ВП.

Метою статті є визначення особливостей, виявлення підходів та огляд методів оцінки економічної ефективності від реалізації проектів ВП.

Високий рівень розвитку інформаційних технологій, засоби телекомунікації та сервіси мережі Internet уможливають і забезпечують використання нової форми організаційної взаємодії – віртуального підприємства, як перспективного методу ведення бізнесу в період фінансово-економічної кризи.

Узагальненим визначенням даного поняття є таке: ВП – це тимчасове об'єднання суб'єктів господарювання різних форм власності, що володіють

ключовими компетенціями (ресурсами) з метою інтеграції та оптимального їх використання уздовж ланцюга "проектування-виробництво-реалізація" для:

1. Створення нового продукту/виробу чи надання нової послуги. Поняття «новий продукт/виріб чи послуга» розглядається з точки зору агента ВП (партнера по ВП), оскільки агент, окрім притаманної йому діяльності, займається додатковою діяльністю з випуску «нового продукту/виробу» чи надання «нової послуги».

2. Виконання замовлення. ВП є одним із методів виконання замовлення, у випадку, коли підприємства не можуть виконати замовлення окремо одне від одного, що, в свою чергу, означає можливість отримати додатковий прибуток.

Створюється мережева організаційна структура, використання якої надає низку основних переваг: швидка реакція на зміни вимог ринку; гнучкість; повна орієнтація на замовника (в повному обсязі задовольняються потреби клієнта); прискорення швидкості реалізації замовлення; зниження сукупних витрат на реалізацію замовлення (проекту).

Застосування віртуальної форми організаційної взаємодії забезпечує: отримання додаткового прибутку з мінімальними затратами і ризиками; виконання замовлень, які потребують залучення ресурсів поза власною структурою підприємства; підвищення конкурентоспроможності за рахунок більшої привабливості для клієнтів; зниження бар'єрів виходу на нові ринки; розширення асортименту продукції тощо.

Виходячи із зазначеного, переваги використання ВП очевидні, однак доцільно здійснити оцінку економічної ефективності проекту ВП для підтвердження економічного ефекту від впровадження ВП. Для визначення етапу, на якому доцільно проводити дану оцінку, розглянемо етапи створення ВП на основі табл. 1. Необхідно зауважити, що тут не включено етапи експлуатації та розформування ВП.

Таблиця 1

Етапи процесу створення ВП

Етап	Підетап	Дії	Мета
1. Підготовчий	Розгляд та обробка замовлення	Визначення вимог замовлення та оцінка власного потенціалу	Визначення необхідності в залученні додаткових ресурсів
	Створення потенційної організаційної структури	Опис бізнес-процесів	Ідентифікація необхідних ресурсів
2. Проектування	Пошук потенційних партнерів	Визначення критеріїв відбору. Оцінка. Вибір	Визначення потенційних партнерів
	Оцінка економічної ефективності проекту в цілому	Застосування методів оцінки економічної ефективності проекту	Прийняття рішення про створення ВП
	Формування партнерства	Ведення переговорів. Розподіл завдань між агентами ВП. Підписання договору	Залучення ресурсів
3. Створення ВП			

На думку авторів, оцінка економічної ефективності реалізації проекту в цілому ВП повинна проводитись на етапі проектування ВП, оскільки саме від даної оцінки

МАТЕМАТИЧНІ МЕТОДИ ТА МОДЕЛІ В ЕКОНОМІЦІ

і залежить рішення про створення ВП. Тільки після того, як проведено опис бізнес-процесів проекту, ідентифіковано необхідні ресурси, визначено критерії відбору потенційних агентів, доцільно здійснювати оцінку економічної ефективності проекту в цілому. При дотриманні такої послідовності оцінка ефективності використання такої форми організаційної взаємодії, як ВП, буде об'єктивно відображати економічний ефект і сприяти підтримці прийняття рішення про створення ВП.

Застосуємо до оцінки економічної ефективності виконання в цілому проекту ВП метод діючої методики оцінки ефективності виконання інноваційних проектів [1], який синтезує в собі витратний, прибутковий та експертний підходи до оцінки за наступними критеріями ефективності (ЕФ), що наведені в табл. 2:

Таблиця 2

Показники ефективності

№	Показники	Формула	де
1	Прибутковості проекту	$E\Phi_1 = OP / 3$ (1)	OP – сума отриманого прибутку, млн. грн.; 3 – загальний обсяг витрат на виконання проекту, млн. грн.
2	Чистої прибутковості	$E\Phi_2 = O\text{ЧП} / 3$ (2)	OЧП – сума отриманого чистого прибутку, млн. грн.; 3 – загальний обсяг витрат на виконання проекту, млн. грн.
3	Обсяг реалізованої продукції, товарів, послуг за майбутнім проектом	$E\Phi_3 = O / 3$ (3)	O – обсяг продукції у млн. грн.; 3 – загальний обсяг витрат на виконання проекту, млн. грн.
4	Кількість агентів, задіяних у виконанні проекту	$E\Phi_4 = K / 3$ (4)	K – кількість задіяних агентів, шт.; 3 – загальний обсяг витрат на виконання проекту, млн. грн.
5	Бюджетна ефективність проекту	$E\Phi_5 = BEП / 3$ (5)	BEП – обсяг коштів, перерахованих до бюджету проекту у млн. грн. 3 – загальний обсяг витрат на виконання проекту, млн. грн.
6	Кількість видів створеної продукції, технологічних процесів, товарів, послуг за проектом	$E\Phi_6 = B / 3$ (6)	B – кількість видів продукції, створеної на відповідному етапі реалізації проекту, шт.; 3 – загальний обсяг витрат на виконання проекту, млн. грн.
7	Загальна кількість прав інтелектуальної власності виконавця проекту	$E\Phi_7 = ПІВ / 3$ (7)	ПІВ – кількість отриманих прав на об'єкти інтелектуальної власності, у т. ч.: на патенти на винаходи; патенти на промислові зразки та корисні моделі; свідоцтва на знаки товарів і послуг (товарні знаки), шт.; 3 – загальний обсяг витрат на виконання проекту, млн. грн.
8	Загальна кількість ліцензій	$E\Phi_8 = Л / 3$ (8)	Л – кількість виданих ліцензій, шт.; 3 – загальний обсяг витрат на виконання проекту, млн. грн.
9	Сума доходів, отриманих від продажу прав інтелектуальної власності, створених за проектом (наприклад, свідоцтва на знаки товарів і послуг (товарні знаки))	$E\Phi_9 = ДІВ / 3$ (9)	ДІВ – сума доходів, отриманих від продажу прав інтелектуальної власності, створених за проектом, млн. грн.; 3 – загальний обсяг витрат на виконання проекту, млн. грн.
10	Виконання календарного плану	$E\Phi_{10} = 1$ $E\Phi_{10} = 0$	$E\Phi_{10} = 1$ – при виконанні всіх етапів календарного плану; $E\Phi_{10} = 0$ – при невиконанні хоча б одного з етапів календарного плану.

Сумарна кількість балів (ефективність виконання проекту):

$$E\Phi = E\Phi_1 + E\Phi_2 + E\Phi_3 + k_4 E\Phi_4 + k_5 E\Phi_5 + k_6 E\Phi_6 + k_7 E\Phi_7 + k_8 E\Phi_8 + k_9 E\Phi_9 + E\Phi_{10}, \quad (10)$$

де k_i – вагові коефіцієнти, які, відповідно, дорівнюють:

$$k_4 = 0,01 \text{ млн. грн./агента};$$

$$k_5 = 0,01;$$

$k_6 = 0,8$ млн. грн./шт.;

$k_7 = 0,8$ млн. грн./шт.;

$k_8 = 0,8$ млн. грн./шт.;

$k_9 = 10$.

При ЕФП > 2 виконання проекту ВП вважається ефективним.

Таким чином, метод оцінки ефективності виконання інноваційних проектів, адаптований до особливостей проектів виконання ВП, може бути застосований до оцінки ефективності виконання проектів ВП. Він об'єктивно характеризує отриманий ефект від створення ВП для реалізації проекту, а також сприяє підтримці прийняття рішення про доцільність створення ВП. Подальші дослідження будуть пов'язані з розробкою методів оцінки економічної ефективності виконання проекту ВП з врахуванням інтересів агентів ВП для виявлення й оцінювання взаємозв'язків чинників ефективності з метою найкращого узгодження їх дії.

Список використаних джерел:

1. Майорова Т. В. Інвестиційна діяльність [Текст]: підручник [для студ. вищ. навч. закл.] / Т. В. Майорова – К.: Цент учбової літератури, 2009. – 211-213 с.